

УНИВЕРЗИТЕТ УНИОН - БЕОГРАД
КОСАНЧИЋЕВ ВЕНАЦ 2/5

ПРИМЉЕНО: 26.09.2018.			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
	A 337- 01/18	/	/

Мр. Јосип Лазара Чувардић
Докторанд Правног факултета УУБ

Сенату Универзитета Унион у Београду

Изјашњење

Предмет: Извештај комисије Правног факултета за оцену докторске дисертације Општа теорија каузе, од дана 13. септембра 2018. године.

Прво. Ово изјашњење Сенату и декану ПФУУБ кандидат подноси у складу са начелом *audiat et altera pars*. Нужно је, у интересу саме слободе мисли и деловања, у интересу објективно разложне и истините реалности независне и слободне спознаје, чути и другу страну.

Друго. Кандидат основано сматра да поступак и начин валоризације докторске дисертације под називом Општа теорија каузе:

- Крши одредбе и интенције односних закона, статута и програмских начела Универзитета Унион;

- Није у складу са захтевом да и сама валоризација научног рада подлеже критеријумима научне аргументације;

- Да сам статут Универзитета нарушава права „стarih докторанада“ тако што им у чл. 26 укида системско право да се изјасне по ставу комисије, док то исто право уживају студенти докторских студија, у чл. 24.

Треће. Основом овога изјашњења, сам кандидат, Сенату не поставља никакве захтеве, молбе или слично.

Четврто. Све примедбе из овог изјашњења кандидат ће засновати на ставовима, концептима, аргументацији и терминима које је употребљавао и у самој дисертацији.

Иако Сенат Универзитета није стручно научни форум, кандидат се осећа прозваним да, стајући сам себи у одбрану, осим приговора на начин оцењивања и вредновања своје дисертације, представи укратко, и уваженом форуму и јавности уопште, и основну идеју, и основне поставке несумњиве научности своје дисертације. Иста разложност аргумената које износимо, помоћи ће, иако не формалној одбрани рада, јер му је иста ускраћена, а оно јавној одбрани рада – која се, као суштинска, не може никоме ускратити. Подсетимо прелиминарно, репозиторијум је намењен јавности, а у њему се налази немериторни текст дисертације. Све остале облике јавности, бира сам кандидат, а оцену даје сама јавност, и као *communis opinio* и као *communis opinio doctorum*.

Дисертација под називом Општа теорија каузе, покушај је кандидата у погледу суштинског и оригиналног искорака из постојећих теорија о каузи. Због покушаја искорака, и због тога јер је историјски развој, различита схватања и школе каузе, већ обрађивао у свом магистарском раду, кандидат је избегао бројне полемике и увек опетоване репетиције о већ познатом и извесном. Дисертација тако, не садржи преглед многих теорија о каузи и њеном историјском развоју, већ је мотивисана стеченом спознајом о начелним и практичким недостацима и дилемама у погледу реалног позиционирања обавезности саме каузе, нарочито теоријски недоследног основа обавезности каузе код добротних и теретних уговора. Спознаја коју је кандидат стекао, сукладна је ставовима еминентних писаца о каузи (Јаков Радишић, Andre Rouast, Драгољуб Стојановић, Слободан Перовић, Оливер Антић идр.) Чињеница, да готово да и нема значајнијих

писаца који не наглашавају неке од практичких или теоријских недостатке, недоследности или мањкавости каузе, све до њеног оспоравања. Такво стање резултира последицом да „пола светских правних поредака каузу усваја, а пола не усваја.“ И они који је усвајају, због нејединствене дефиниције, каузу различито примењују. У неким случајевима, због неразрешених дилема око каузе, одређени правни пореци који су усвајали институт каузе, напуштају је у новијим кодификацијама. Мотивишући се разложношћу једне универзалне потребе, кандидат је себи дао задатак да размотри теорију о могућем постојању једне разложне реалности која би била легитимна алтернатива постојећем, не само нормативном, status quo - у.

У конструкцији и саме могућности (акциденције) као реалности, аутор је морао размотрити могуће реалну истост или реалност саме могућности поистовећење објективне разложности саме природе са својим најверодостојнијим одсликом – независном и слободном спознајом, у обавезујуће разложној истости њихове јединствене реалности. С друге стране истог, тежња је кандидата да управо и саму могућност, када је разматрамо као акциденцију, односно као неки вид случајности који нема видну везу са суштином, представимо управо акциденцијом саме суштине – у реалној форми појавности саме суштине. Стога и примарну основу самог рада чини фундаментално теоријско разматрање, с једне стране, саме природе (у термину: првобит), а с друге стране, самога сазнања - не би ли се конституисала реалном, могућа истост њихове објективне разложности. Тим разматрањима, аутор је спознао и оригинални филозофски концепт обавезујуће истости који се, као објективно разложна неузрочност, реално представља разложно узрочном обавезношћу саме каузе. С друге стране, концепт истости (нпр. увођењем у нормативни поредак реално обавезујуће истовремености саме објективне разложности), својом општошћу редedefинише и нека од постојећих начела формалне логике. Због свега, концепт самостално и не очекује безрезервну подршку постојеће стварности општег логичког концепта сазнања примењеног у сазнању нормативно искључиве посебности права, јер у стварности те искључивости и није утемељен.

Сматрали смо да је могуће одредити довољну меру научне спознаје објективне разложности у самој природи, као саме природе, и ту меру разложности изравно представити легитимношћу и идентитетом независне и слободне спознаје. На тој мери би успоставили разложну теорију јединствене општости природе и спознаје, и ту општу истост интегрисали са основним предметима њене легитимно могуће реалности. Општу и универзалну истост природе и спознаје, интегрисану са основним предметима њене легитимно могуће реалности која саму спознају идентификује као људску, представили смо термином акциденција. Те акциденције, у смислу реалних предмета могуће истости, који своју спознају идентификују људском, су: мисаоност. (спознајност), слобода, осећајност, вера, здравље, креативност, правичност, истина и срећа. Концептом исте реалне времености, општа и универзалана обавезност акциденцијалних предметности

саме спознаје, своју реалност идентификује каузом која своју обавезност темељи на независној и слободној спознаји посебности свог људског идентитета.

Међутим, дешава се нешто, нама сасвим нејасно и ирационално: концепт, и као научно аргументована теорија легитимно могуће алтернативне реалности саме науке коју би красила независност и слобода спознаје реалне истости извесних и вероватних спознаја, наишао на ригидни тип одбојности и, што свесне, што несвесне, опструкције. Кандидат је затражио комисијску валоризацију рада, али се и надаље, ништа није мењало. Одбојност и опструкција, кулминирају управо у Извештају комисије. Својеврсно гушење слободе и разложне независности научне мисли при томе, врши се управо науци несвојственим, неаргументовано паушалним и генерализованим оспоравањем и уопштавањем; шпекулисањем са временом у преклузивном року за израду дисертације, одбијањем да се и при временском одуговлачењу у обзир узму допуне и измене у тексту дисертације, истовремено не обавештавајући кандидата о томе. Све то је довело до тога да је Комисија у ствари разматрала немериторан текст дисертације, какав је на крају, тенденциозно и објављен на репозиторијуму. У складу са тим, у Извештају се појављују и материјалне грешке које доводе у сумњу ниво и обим разматрања, и немериторног текста дисертације. Објективна научна разложност Комисије може се ставити под сумњу и самом чињеницом да у целом извештају, нема ни једне афирмативне напомене, ни о једној теми која се обрађује у раду. Тога нема ни поводом обраде оних тема на које Комисија нема изравних примедби, а таквих тема има више у раду од оних које су примедбоване.

На могућности које су изложене, и на њене учинке, Кандидат је унапред упозорио и продекана за наставу, и декана Правног факултета УУБ, и то, и усмено и писмено. У писменом упозорењу, аутор је, поучен претходним искуством, и прије самог Извештаја, у добром делу антиципирао његов могући садржај.

Сходно реченом, прву врсту приговора кандидат упућује се на пропуштање рока у коме је извештај Комисије требао бити саопштен Сенату, односно опструисање времена у коме је кандидат требао бити обавештен о ставу Комисије, како би преклузивни рок за израду дисертације истекао и кандидат се ставио пред свршен чин.

Иако је рад предат 10-ог априла, кандидат је тек 14. септембра службено обавештен о негативном ставу Комисије. У међувремену, никакве комуникације од стране Комисије или ментора према кандидату, није било.

У међувремену, ментор је нпр. на упит кандидата, 4-ог јула одговорио „Да ради на Извештају и да ће сигурно бити готов за неколико дана.“

На упит који је уследио након, не неколико дана, већ неколико недеља, кандидат је добио одговор да „Ваш предмет није једини и имам још да прегледам доста семинарских, дипломских и докторских радова.“

26. јула, на инсистирање кандидата, ментор дословно одговара да је „Извештај практички завршио, али да су неки од чланова Комисије на годишњем одмору ван Београда и да не могу дати сагласност. Чим се буду вратили, завршићемо целу ствар.“

04. септембра, пише: „Ја сам написао реферат о вашој тези, тако да ћу га сутра или прекосутра послати Урошу (секретару за посдипл. студиј ПФУУБ).“

Наравно, то није било ни сутра ни прекосутра. Временска опструкција је сасвим очигледна, иако је све време свим актерима било познато да је по питању односне дисертације, у питању рок чијим истеком, задњег дана месеца септембра, кандидат законски губи право да брани дисертацију.

Увидом у репозиторијум, очигледно је да су неке друге дисертације пристигле до одбране, и одбрањене, у року много краћем него ли је рок у коме је кандидат тек сазнао за негативан став Комисије. Рок из Правилника ПФУУБ, у коме Комисија треба да обавести Сенат, износи 30 дана.

Пратећи неповољни развој ситуације и прекорачење примереног времена, сумњајући у могућност афирмативног става Комисије, аутор је чинио оно што је могао. Преко секретара, Комисији је проследио неколико анекса (додатака, допуна и измена) саме дисертације. У њима је настојао још више испоштовати захтев самога ментора, како у погледу јасноће језичког израза, тако и у погледу структуре самога рада. У ту сврху, цело једно поглавље је укинуо, другом је изменио наслов, а већи део рада језички, логички и термилошки уједначио – колико је то могуће у раду такве сложености и нивоа апстрактности појединих поглавља, као и непостојања узора и термина за сам концепт. На крају, још увек пре него ли је обавештен о ставу Комисије, кандидат је послао ментору, тиме и Комисији, и интегрални текст дисертације у који су ушле све измене и допуне, односно сви анекси. На тај начин, мериторни текст дисертације за разматрање Комисије, не садржи, како то Извештај наводи, 311 страна, већ 342; не 132, већ 142 библиографске јединице; не 376, већ 395 фуснота. Видљиво је да додатни текст представља, за кандидата веома важних, само тридесетак страница текста, које ни у ком случају нису могле представљати непремостиву препреку по разматрање Комисије.

Из Извештају је међутим очигледно, да ни један анекс, иако су сви били предочени, Комисија није разматрала. У репозиторијуму се наине, налази текст дисертације, без иједног анекса. Сви анекси су уредно, преко секретара за последипломски студиј, прослеђени Комисији. И ментор и Комисија се, при томе, ни једном нису огласили, нити у правцу кандидата, нити у правцу секретара за последипломски студиј, у смислу да ти анекси нису правовремени и да их стога немогу, или неће, разматрати. С друге стране, такво изјашњење би додуше било и чудно - ипак се ради о релативно малој количини текста, а циљ који се жели постићи, требао би бити заједнички по обе стране, односно по све три стране, укључујући ту и сам факултет. Разлика у количини и квалитету текста

одражава напор кандидата да, у смислу саме научности, што убедљивије и аргументованије представи своју идеју Комисији. У Извештају међутим, нема ни једног евентуалног осврта на додатни текст из анекса. Комисија је фактички вредновала текст који, као такав, није меродаван. Чињеница да је Комисија сасвим свесно избегла валоризацију додатног текста, рађа основану сумњу да савесно и стручно, до краја није валоризовала ни првобитни, немериторни текст дисертације. Да јесте, не би се у делу Извештаја који је насловљен *Приказ садржаја дисертације*, стр. 1- 4. могле појавити материјално неистините тврдње, непотпуности, грешке, паушалне, генерализоване и непоткрепљене тврдње.

Прво, под поглављем „Посебне методолошке претпоставке новог концепта каузе,“ Комисија у ствари наводи наслове који се уопште не односе на то поглавље, већ поглавље под насловом „Опште методолошке претпоставке ...“.

Друго, у оквиру погрешног наслова поглавља, чак се наводи и наслов „Реалност функционалног јединства филозофије и психологије,“ који је аутор претходно избацио из корпуса самога рада, и уопште не постоји у меродавном тексту рада. Кандидат је наслов избацио, управо због (у том случају оправдане) примедбе ментора на непотребну ширину рада.

Треће, на крају, под погрешним насловом поглавља се наводи и наслов „Реалност функционалног јединства идеалних и реалних појава“ који је аутор анексом изменио и гласи „Реална истост идеалних и реалних појава.“ Са том изменом је Комисија упозната у два наврата, прво mailом којим је ментору упућен анекс од дана 14. 06. о.г., као и mailом од 28. 08. којим је ментору упућен интегрални и меродавни текст дисертације.

Осим тога, у Извештају се маргинализује велика већина рада на који Комисија није изложила никакве конкретне примедбе, већ те претежне делове рада покрива паушалним оценама и генерално уопштеним констатацијама о језику и стилу. Ту уопштену примедбу Комисија илуструје на примеру једне једине реченице истргнуте из контекста који иначе наводи на разумевање те реченице. Поред тога, у том цитату Комисија чини материјални превид. Наиме у реченици која се цитира без контекста и која је већ по себи сложена, стоји израз „...релативно реална дефиниција каузе, “ иако у раду пише „... делатно реална дефиниција каузе ...“, Иако аутор не може да замисли да би превид био последица намере, свакако је одраз предубеђености, површности и недовољне посвећености Комисије самом раду.

У накнадној редакцији дисертације, та и неке друге реченица су предефинисане.

Осим тога, Комисија каже „Да кандидат често користи појмове чији садржај и смисао уопште није јасан.“ При томе, наводи се само један појам, појам *акциденција*.

Даље, Комисија каже „На сличан начин аутор користи и низ других термина, нпр. синалагма, или кованице као што су првобит, филозофско право и слично.

У питању је само једна површна констатација која не одговара истини и која се лако побија увидом у сам рад. Изреке „низ других термина“ „и слично“, ваљда служи да асоцира како тога има безброј, а у ствари се ради само о неколико термина, који су иначе, сви до једнога, детаљно образложени. Тиме површна тврдња Комисије не може бити опстојна.

Термин акциденција, већ смо делимично представили на почетку овога изјашњењу, а у раду је виšekратно образложен. Појам синалагме се обрађује у целом једном поглављу, параграф 6. тачка 7, стр. 261-266. Уз то, нпр. на страни мериторног рада бр.76, појам се, осим основног тумачења, оригинално разрађује на примарну, секундарну и терцијарну синалагму. За првобит такођер, на више места у раду је дато објашњење. Нпр. на стр. 27 је у фусноти бр. 49, недвосмислено дато да је кованица инспирисана делом Р. Лукића. Термин филозофско право, уопште и не припада кандидату, већ потиче од проф. Др. Лазара Вркатића, чије дело Онтологијски став филозофије права, Нови Сад 2009, где се термин филозофско право и налази, је уредно цитирано, а на странама дисертације, 169-171, као прилог, дат је и цео контекст коме припада термин филозофско право.

Даље, потпуно несхваћање рада односи се на констатацију „Да кандидат често неке комплексне, противречне и историјски разнородне појмове узима као једноставне и неспорне. Нпр. често говори о дијалектици, а да не даје објашњење шта тачно под овим појмом подразумева.“

Кандидат наимае, као магистар правних наука, врло добро зна шта је то дијалектика, али се, за разлику од Комисије, не задовољава сведеним тумачењем о борби супротности која даје један нови квалитет. У концепту истости, управо је у питању оригинално виђење саме дијалектичности као принципа. Тврдимо, да претходно, прије свега, па и прије самих супротности, постоји један стари, првобитни, трајни и бесконачни квалитет, односно сама бесконачност (првобита) као квалитет, који је основ спознаје нових и напредних разрешења својих, само реално противречних форми своје, иначе идеално непротивречне суштине. У разложној реалности коју представљамо, тај квалитет је, као основ могуће и

речности и могуће противречности, истовремени основ и реалности своје објективне разложности као разрешења те, само реалне форме противречности, а не своје, и реално непротивречне суштине. Стога кандидата и не чуди да Комисија, ни уз сва објашњења, не дохвата, а тиме и не прихвата концепт истости као савремени апдејт који афирмативно модификује саму дијалектичност принципа. Највероватније је да се Комисија није ни потрудила да уложи напор да препозна и уважи концепт. Могућност која се намеће и у коју је разложно веровати, је да Комисија рад у целости, и као целост, није ни вредновала. Последица непрепознавања концепта истости као модификације саме дијалектичности, огледа се у ставу Комисије, када тврди: „Кандидат каже да је за опште појмове узео слободу, спознају легитимитет, “ и када коментарише да: „Је нејасно о каквим се основним појмовима ради, али је сигурно да појам слободе и легитимитета, не могу бити основни правни појмови.“

Концепт који је дисертацијом представљен, управо на научни начин аргументује релативизацију постојећег status quo те сигурности коју Комисија спомиње. На чему пак комисија темељи сигурност свога убеђења да слобода, када је спознајом поистоветимо са легитимитетом, како је то у раду учињено, не може бити општи појам у праву, кандидату је познато, али, с друге стране, изван спознаје Комисији остају аргументи и врста аргумената на којима кандидат темељи легитимну научност свог става.

Стоји примедба Комисије о ставу проф. Лукића у односу на разраду основних појмова и кандидат исту уважава. Интенција става проф. Лукића, заиста јесте да, иако у уџбенику није место за разраду основних појмова, то свакако не дискредитује научност сваког адекватног покушај да се то уради, укључујући и докторску дисертацију.

Даље се кандидату спочитава да говори о легитимности, а да није споменуо дело Макса Вебера. Шта се при томе дешава ако кандидат није читао Макса Вебера? Да ли је то основна замерка концепту легитимитета који је изнет у раду? Наиме, Комисија није дала никакву суштинску примедбу на изнети концепт легитимитета (и легалитета), као ни на многе друге концепте изнете у раду, али и поред тога поставља произвољну и академски недоличну тврдњу да се често „мишљење кандидата, најчешће не доноси ништа ново, већ су парафраза неких схватања старих често и више векова па и миленијума.“ Дакле, по Комисији, теме : о концепту реалне истости идеалних и реалних појава; концепту каузе

код уговора о поклону, што је круцијално за каузу, а који комисија индиферентно, ни у ком контексту, није ни поменула; рехабилитација начела слободне воље; концепт непостојања предуговорне одговорности; кауза и правичност; концепт грађанске достојности у праву; концепт о три нивоа стварности; концепт истости, редефиниција концепта о мета наукама; о објективној одговорности, о статус филозофије као науке - су старе неколико векова и миленијума и не доносе ништа ново. Мислимо да већ и сами наслови довољно говоре.

Иако се и даље представља својеврсном и понекад неизбежном сложености, преостали текст рада управо је у функцији објашњења контекста и садржаја нових термина који се употребљавају, нпр. аутономос или константа, објективна разложност, реална истост и појам реалне истовремености. Једна захтевна тема, у делу своје, нужно и филозофске обраде, захтевала је и специфичан терминолошки апарат који, само када се посматра издвојено, самостално и неповезано са целином рада, може изазвати недоумицу. С друге стране, сам концепт или спознајни контекст самих термина, како је наведено у почетку, унеколико се разликује од постојећег логичког концепта нормативне реалности, реалности уопште, и захтева, у приступу себи, и један шири концепт ума. Такву материју није могуће увек представити једноставним и уобичајеним језиком, а да то не буде на уштрб саме прецизности у изражавању концепта. Треба при томе погледати језик којим се служио нпр. Кант. У раду стога, и надаље постоје пасажии који су релативно сложени, али се аутор максимално потрудио да их поједностави и сведе на разложну меру.

Даље, за научни рад се захтева да се у њему избегавају понављања. Супротно уобичајеном, понављања у раду има, али на ту чињеницу Комисија није примедбовала. Овом приликом дајемо разјашњење: У *Општој теорији каузе* аутор је принуђен да у складу са предметом и методом који примењује, више пута понавља општи концепт (стварности предмета и метода; или реалну стварност истости предмета и метода; или реалности исте објективне разложности), у сваком случају када општи концепт интегрише у реалност посебно предметно одређене узрочности. Наиме, постојећу реалност предметно одређене узрочности аутор настоји приказати реално могућом истошћу и истовремености посебности те предметне узрочности са општошћу објективно неузрочне разложности. По природи ствари, како је речено, реалну обавезност те истости и

друштвене опасности тако заснованих сазнања науке, такођер је обрађен у дисертацији. Претходни опис саме науке не одговара објективној разложности независне, слободне и креативне људске спознаје. Људска спознаја, за разлику од простог сазнања, је легитимном стварношћу рационално разложне научности и своје саме вероватности, не само неизоставни део саме науке, већ филозофски утемељена научност уз истовремено научно утемељење филозофије истости објективно јединствене разложности, јесу обавезност која и легитимитет своје реалности обавезује превазилажењем почетака и краја саме науке.

Иако је у теорији права познат однос права према константним и непромењивим законима саме природе, Комисија наводи да не види везу и потребу да се у дисертацији разматрају (прихваћени и експериментално доказани) ставови квантне теорије саме физике. Када ту теорију разматра и сама физика као границу познате природе, онда то није лимит физике, већ њена слобода. Стога, до сада познати лимити у спознаји саме природе се померају, а тиме се нужно померају и лимити права, назначавајући и упућујући да универзални домен слободе нужно карактерише и посебност самога права. На крају, како је то представљено у дисертацији, и само објашњење квантног феномена, излази из домена и моћи саме физике и уподобљује се у расправи филозофске врсте (Хајзенберг нпр.), чинећи истост науке и филозофије, реалном. О томе говоримо у дисертацији. На тај начин, у складу са представљеним концептом, филозофија и наука чине своју истост реалном могућом универзалношћу своје саме објективне разложности. Ако још увек не знамо све консеквенце тога, општа теоријска поставка реалности те могућности, између осталог, и у посебностима самога права, једноставно и рационално, не може бити оспорена критеријумима који би претендовали на своју научност.

На крају, из наведених разлога, цео поступак вредновања дисертације *Опита теорија каузе*, магистра Јосипа Л. Чувардића, не може да се уподоби у ставовима етичког кодекса једне високошколске установе, као ни у Планском акту Универзитета који, у делу о средњерочном развоју, у подтачки 3.1. каже: „Подстицање и развој теоријског рада, нарочито у домену приватног права с обзиром на високе компетенције наставника,“ стога аутор то вредновање и не може прихватити.

Аутор ово Изјашњење, у интересу саме истине, упућује Сенату ПФУУБ, иако овакво изјашњење више није предвиђено (!!) чланом 26 Статута Установе,.

Оно на шта аутор једино може пристати је да се предмет врати на поновну и независну валоризацију, ако Скупштина РС уопште продужи рок за израду „старих“ дисертација. У противном, сматрамо да су се стекли разлози за споразумни или судски раскид уговора, са свим законским последицама које из тога произлазе, и свим јавним последицама које из тога могу произићи.

У Сомбору, 20. 09. 2018.

Подносилац:

